

мъжки обредни и празнични танци – *Русалийски игри, Станчинарски игри, Тежки Долнострумски хора, Комитски хора* и пр. Подобно на кавала и свирката, зурната има фалическа символика. За разлика от кавала, с който се замесва сватбения хляб, зурната не проявява фалическата си функция като вещ, а по-скоро като звук. Зурнаджийската формация в традиционната сватба е знак за мъжката страна – с нея се превзема и отвежда булката, съобщава за успешното свождане. Мъжката фалическа символика на зурната се проявява в косвената връзка на звучащия инструмент с плодородието и продуциращото начало. Зурнаджийският звук като акустичен символ бележи инициационния обред сюнет, маскарадните игри с продуцираща и апотропейна функции.

В зурнаджийската музика може да се разчете и екстатична символика.

Отгласи от старинни магическо-ритуални функции могат да се открият в свиренето през *Поганите дни* и на *Сурва*, при *русалиите (франгалиите)* и маскарадните дружини. Като звукова проекция на водача на *русалийската дружина* зурнаджийско-тъпанджийската група с музиката си организира, направлява и въвежда участниците в дружината в ритуалните им роли, като се включва в посвещаването им в езотерично знание. Като свирач, пръв помощник на водача, зурнаджията участва в шаманската мисия. В контекста на мъжките ритуални игри този факт е отбелязван от Д. Маринов, М. Арнаудов и Св. Захариева [Захариева, 1998:176].

Към паралели с шаманизма отвежда ролята на тъпана, без който зурнаджийската музика е немислима. Както е известно, барабанът изпълнява първостепенна роля в шаманските церемонии, предопределена от музикалната магия [Елиаде, 2000:150, 155]. Разбира се, тъпанът в зурнаджийската формация не е сакрален, той не се съхранява на священо място като нестинарския тъпан, но звукът му е неотменна част от звуковия комплекс, индуциращ екстатични състояния. Повече са чертите на екстатичното при свирача зурнаджия. Една от типичните пози на *майстора* е свирене със затворени очи и отметната глава нагоре и назад, при което зурната е във вертикална посока и сочи небето. Поразително е сходството на тази поза с телесното изображение на транса в изкуството на траките. Изображения на Орфей, танцуващи вакханки, танцуващ Ерос са единни в жеста на отхвърлената глава, тълкуван като визуален знак на екстаз, излизане на душата от тялото, общуване с Божеството. Музиката откъсва героя от този свят и го пренася във висшите сфери [Маразов, 2001:34]. Както вече беше посочено, Орфеевата връзка с шаманските техники чрез музиката и животните, има своите паралели в символното мислене на зурнаджиите. Може би в историите за укротяване на птици, които кацат на зурната, има отгласи от древната символика на душата като птица, потвърждение на което е споменатата вече символна връзка между душа, зурна и свирене.

И най-прозаичните, профанни ситуации в съвременността в определени моменти придобиват екстатична символика чрез зурнаджийската музика. Пронизителният и хипнотизиращ звук на зурната, ритмичните удари на тъпана създават своеобразна звукова стълба към други светове. Не случайно коментаторите на зурнаджийската музика я описват като “възбуждаща”, “проникваща” [Hoerburger, 1976:28], “удивителна”, “с много силно въздействие”, “пронизваща душата”, сравняват я със скалите в планината и с пламъците на огъня [Куба, 1992]. Зурнаджийската музика довежда до екстаз и участници в многолюдни, многочасови *хора*, и гуляещи около трапези, и френетични футболни фенове.